

Modern Kentin Yeni Kamusal Alanında Çocuk, Alışveriş Merkezleri ve Serbest Zaman Etkinlikleri

*

Şengül Yalçınkaya

Öz

Hızlı kentleşme plansız, sağlıksız ve sorunlu çevrelerin oluşmasına neden olmuştur. Bu durum çocuklar için kentte ayrılan oyun ve rekreasyon alanlarını etkilemiş, çocukların sosyal ve kültürel faaliyetlerine sınır getirmiştir. Gelenekselde yer alan sokak ortadan kalkmış, çocukların kentsel alanda geçirdikleri zaman azalmış, zamanla kentsel çevrede çocuğun izi silinmiş ve çocuk iç mekânlara hapsedilmiştir. Kentteki bu olumsuz koşullar ve tüketim kültürünün etkisi, alışveriş merkezlerini kentsel mekânların birer alternatifi haline getirmiştir. Alışveriş merkezlerinde çocuklar için kurgulanan serbest zaman olanakları, çocuklar ve ebeveynleri için tercih edilen bir tüketim nesnesine dönüşmüştür. Çocuklar, serbest zamanı 'tüketmek' eylemi ile özdeşleştirmekte; gelişimleri için önemli olan öğrenme, yaratıcılık ve keşfetme içeren aktivitelerden yoksun bir şekilde onlara sunulmuş tüketmektedirler.

Bu bağlamda bu çalışmada, kentsel yaşamda çocukların serbest zaman tercihlerinin ve mekân kullanımının belirlenmesi ve alışveriş merkezlerinin bu mekânlar arasındaki yerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikle serbest zaman kavramının değişen anlamı, ardından alışveriş merkezlerinin çocukların serbest zaman tercihlerinde yer alma düzeyi ortaya koyulmuştur. Bu çerçevede alışveriş merkezlerinde sağlanan serbest zaman olanakları tespit edilmiş ve çocukların serbest zaman tercihleri ve mekân kullanımları anket çalışması ile ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Kent, Tüketim Mekânları, Kamusal Alan, Kapitalizm, Serbest Zaman

Child in New Public Realm of Modern City, Shopping Malls and Leisure Time Activities

*

Şengül Yalçınkaya

Abstract

Rapid urbanization led to unplanned, unhealthy and problematic urban environments. This phenomenon affected the play and recreation areas spared for children in the city and thus limited their social and cultural activities. The traditional street concept has been lost, the time spent by children in urban areas has been decreased, the traces of children in urban environment have been disappeared and children have been imprisoned indoors. These negative conditions in the city and the effects of the consumption culture made shopping malls an alternative to urban space. Leisure time opportunities fictionalized for children in shopping malls came out to be a preferable consumption object for children and parents. Children equate leisure time with the action of 'consuming'; and they consume what they are offered by lacking activities including learning, creativity and discovery, which are important for their development.

In this context, this study aims to identify the leisure time preferences and space uses of children in urban life and the role of shopping malls among these spaces. In the study, firstly the changing meaning of the concept of leisure time and then the level of shopping malls in leisure time preferences of children are put forth. In this framework, leisure time facilities provided by shopping malls are revealed and leisure time preferences and space usages of children are determined by survey study.

Key words: *Child, City, Spaces of Consumption, Public Realm, Capitalism, Leisure Time*

Giriş

Çocukların, kentte sağlıklı ve güvenli bir ortamda yaşamlarını sürdürmeleri ve gelişimleri için gerekli fiziksel, sosyal ve kültürel ortama sahip olmaları en temel haklarıdır. Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına dair sözleşmesinde çocukların serbest zaman değerlendirmeleri ile ilgili 31. maddede “Çocuk, dinlenme, boş zaman değerlendirme, oyun oynama, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma hakkına sahiptir” ifadesine yer verilmektedir. UNICEF tarafından yürütülen “Çocuk Dostu Şehir” projesi ile çocuklar için yaşanabilir çevreler oluşturulması amaçlanmıştır (URL1, 2015). Bu projede, çocuğun kent yaşamına katılmasını sağlayacak, kentte serbest zaman etkinliklerine imkân verecek mekânların oluşturulması yönünde hedefler koyulmuştur.

Türkiye’de nüfusun üçte birini çocuklar oluşturmakta, bu nüfusun tamamına yakını ise (%91,8) kentsel alanlarda yaşamaktadır (URL2, 2015). Kentsel alanda çocukların yaşam koşullarına bakıldığında, özellikle çocuklar için oluşturulmuş alanların yetersizliği dikkat çekmektedir. Oysa çocuğun içinde yaşadığı çevre çok önemlidir. Çocuğun gelişimi ve toplumsallaşması sürecinde sosyal ortamın fiziksel çevre ile desteklenmesi bir gerekliliktir.

Yaşanan hızlı kentleşme ve sanayileşme, kentlerdeki nüfusu aşırı artırmıştır. Bu durum, sosyal ve kültürel sorunların yanında kentlerdeki yoğun arsa ve konut talebi ile birlikte yoğun yapılaşmaya, trafiğe, hava ve gürültü kirliliğine neden olmuştur. Diğer taraftan kent mekânı küreselleşme ile beraber sermaye akışını kolaylaştırmak ve birikimini artırmak için bir araca dönüşmüştür (Yırtıcı, 2005). Kentlerde üretim alanlarının yerini, tüketimi destekleyecek mekânlar almış; bu mekânlar, tüketicinin teşhir yerleri olmuşlardır (Lefebvre, 2010). Bu koşullar çocuk açısından ele alındığında, kentsel donatıların (konut, açık alanlar ve rekreasyon alanlar vb.) çoğu zaman sayısal olarak yetersiz, var olanların ise nitelik ve nicelik olarak istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Kentlerde apartmanlaşmanın artmasıyla, konut yer ilişkisinin kesilmesi ve

sokağın çocuk için güvenli bir yer olmaktan uzaklaşması, çocuğun serbest zamanlarını çoğunlukla iç mekânlarda –evde- geçirmesine neden olmuştur. Konut yakın çevresinde çocuk oyun alanlarının sayısının azalmış olması, var olanların beton binalar arasında kalması, yeşil dokunun kaybolması, eğitim binalarının tek tipleştirilmesi ve açık teneffüs alanlarındaki sınırlılıklar dikkat çekmektedir. Kentte yer alan eğlence ve dinlenme alanları ise çocuğun sınırlı zamanda, ağırlıklı izleyici konumunda olduğu etkinlikleri içeren mekânlardan oluşmaktadır. Kentteki çocukların yaşam koşulları değerlendirildiğinde kentsel donatıların çocuğun fiziksel gelişimi için olanak sağlama, yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirme, kişisel becerilerini artırma, sosyal yönünü güçlendirme açısından yetersiz olduğu görülmektedir. Al-Khalaileh'a (2004) göre bu durum çocuğun davranışlarını, tutumlarını ve reaksiyonlarını olumsuz etkilemektedir (Tandoğan içinde, 2014: 20).

Serbest zaman etkinlikleri, çocuğun fiziksel gelişiminin yanında, kendini ifade etmesi, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirmesi, problem çözme yeteneğini kazanması, neden sonuç ilişkisi kurması, sorumluluk, paylaşma ve yardımlaşma duygularını geliştirmesi açısından önemli bir yere sahiptir (Pala ve Kolayış, 2012: 1010). Bu nedenle çocuğun, kentsel yaşam içerisinde günlük yaşamında yer alan okul, ders, aile içi sorumluluklar, yeme, içme uyuma gibi zorunlu gereksinimleri için harcadığı zamanın dışında kalan serbest zamanını iyi değerlendirmesi gerekir. Serbest zaman etkinlikleri beraberinde kentteki mekânsal ihtiyacı ortaya çıkarır. Tüketim kültürünün etkisiyle ortaya çıkan alışveriş merkezleri bu zaman dilimi için en fazla talep gören mekânlardandır. Kentsel yaşam biçiminin bir parçası haline gelen alışveriş merkezleri, oluşturduğu kurgu ile bugün birçok açıdan kent ile yarışır duruma gelmiştir.

Bu çalışmada, çocukların serbest zaman etkinliklerinde alışveriş merkezlerinin yeri araştırılmaktadır. Bunun için öncelikle tüketim kültürü ile birlikte anlam değiştiren serbest zaman kavramı üzerinde durulmuştur. Çalışma alanı olarak Trabzon kenti seçilmiş olup, kentte Forum, Cevahir ve Varlıbaş Alışveriş merkezi bulunmaktadır. İlköğretim çağındaki ço-

cukların (7-12 yaş) serbest zaman değerlendirme etkinlikleri ve mekânları, hazırlanan anket çalışması ile tespit edilmiştir. Çalışma, tüketim kültürü ile kentlere yerleşen yaşam biçiminin her yaşta insanı etkisi altına alması, kentsel mekânda geçirilen zamanın azalması, yaşadığı yere yabancılaşmayı ve belli bir süre sonra da kent mekândaki kopuşu göstermesi açısından önemlidir. Çocukların geleceğin yetişkinleri olduğu düşünülduğünde, bu durumun geleceğin kentleri açısından olumsuz sonuçlar doğuracağı kesindir.

Serbest Zaman Kavramı ve Tüketim Toplumunda Değişen Anlamı

Serbest zaman kavramı, tarihsel süreç içerisinde yaşanan toplumsal, siyasal ve ekonomik olaylar ile ilişkili olarak farklı anlam, içeriklere sahip olsa da, temelde insanların kendileri için ayırdıkları ve özgürce kullanabildikleri zaman dilimini ifade etmektedir. Günümüz koşullarında boş zaman, kişinin okula-işe gidip gelmek, ders-bir işte çalışmak, yaşamsal zorunluluklar (uyumak, yemek yemek, vücut temizliği yapmak) ve biçimsel görevlerin dışında zorunlu olmayan tercihe dayalı, keyfi, kendi özgür iradesi ile dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini geliştirme, toplumsal yaşama gönüllü olarak katılma gibi etkinliklere harcadığı zamandır (Abadan, 1981:3, Tezcan, 1982). Kişi boş zamanını hayal kurarak, düşünerek, TV izleyerek, resim yaparak, bir müzik aleti çalarak, oyun oynayarak, gezilere katılarak, sosyal ortamlara girerek, yeni arkadaşlar edinerek değerlendirebilir. Kişinin boş zamanı kullanım biçimi ve algısının oluşmasında birçok faktör etkilidir. Örneğin sosyo-ekonomik yapı, üretim-tüketim biçimi ve teknolojik gelişmeler, bulunduğu çevrenin fiziksel koşulları (kent-kırsal, ulaşım şekli, iklim) ve bireysel özellikler (cinsiyet, yaş, ilgi alanları vb.) gibi faktörlere bağlı olarak şekillenir (Bulca, 1973: 21).

Boş zaman kavramı üç temel öğeden oluşur; zaman, etkinlik ve ruhsal durum (Müftügil, 1993: 63). Zaman, zorunluluklardan arta kalan saat dilimini; etkinlik, bu zamanın değerlendirilme şekli; ruhsal durum ise

etkinlik sonucunda insanın iç dünyasında oluşan rahatlık, durgunluk, yenileme vb. duyguları ifade etmektedir.

Durmazedier (1974), serbest zamanın dinlenme veya kendini bırakma, eğlence ve kendini geliştirme olmak üzere üç temel fonksiyonu olduğunu belirtmektedir (Çubuk, 1984 içinde). Serbest zaman insanın fiziksel ve ruhsal yönden gelişimine katkı sağlar. Kişiyi, sosyal ilişkilerini güçlendirme,, yaratıcılığını artırma, stres atma, kendini ifade etme konularında geliştirir, hayata bağını güçlendirir, mutlu kılar. Diğer taraftan, boş zamanın iyi değerlendirilmemesi durumunda kişinin yaşamında dikkatsizlik, hoşnutsuzluk, başıboşluk, sıkıntı, bunalım ve düzensizlik ortaya çıkar (Zorba ve diğ. 2001; Karaküçük, 1995).

Serbest zaman, çalışma/iş hayatının ve zorunlu gereksinimlerin dışındaki alanı kapsadığı için genel olarak bireysel özelliklerden kaynaklı anlamsal farklılıklar içerir. Diğer taraftan, tarihsel süreç içerisinde dönemlerin sahip olduğu üretim-tüketim ilişkisine bağlı olarak da farklı anlamlar yüklenmiştir. Çalışmada modern öncesi, modern dönem ve postmodern dönemler olarak ele alınmaktadır.

Modern öncesi dönem, ilkel insan ile başlayan ve toprağa dayalı üretimin yapıldığı feodal dönemi de içine alan sanayileşmenin olmadığı dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde günlük faaliyetlerin iç içe geçmiş olması (çalışma ve serbest zaman) bugünkü anlamıyla serbest zamanın ayrı bir zaman dilimi olarak tanımlanmasını gerektirmemiştir. İlkel toplumlarda iş, yaşamın bir parçasıydı ve insanlar temel ihtiyaçlarını karşılayacak oranda çalışıp-üretiyor, bunun dışındaki zamanı kendine ait bir zaman olarak değerlendiriyordu. Toplum içerisinde herhangi bir sınıfsal yapı oluşmamıştı. Temel gereksinimlerini karşıladıkları zamanın dışında kalan zaman dilimini zevk için avlanmak, balık tutmak, tembellik, oyun, savaş ya da şenliklere ayırıyorlardı (URL3, 2015). Yerleşik hayata geçilmesi ve ekonominin tarıma dayandırılması ile ihtiyaçtan daha fazla ürün üretilmekte, artı ürün elde edilmiş, toplum içerisinde sınıflar ortaya çıkmıştır. Toplum, köleci üretim biçiminde serbest zamana sahip olan ve olmayan şeklinde ikiye ayrılmıştır. Kölelerin dışında kalan ve nüfusun

az bir kısmını kapsayan bu sınıf, boş zaman olarak değerlendirebilecekleri etkinlikler göstermişlerdir (Kelly, 1982: 43-44). Yunan ve Roma şehirlerinde serbest zaman etkinliklerine imkân verecek parklar, hamamlar, amfi tiyatrolar, arenalar ve gymnasiumlar yer almıştır. Antik Çağ Yunan ve Roma uygarlığında en önemli boş zaman uğraşları arasında sanat (antik tiyatro, heykel vb.) ve spor (olimpiyatlar) faaliyetleri görülmüştür. Yunan uygarlığında serbest zaman bir yaratıcı süreç olarak görülürken Romalılarda ise siyasal bir araç olarak görülmektedir (Kelly, 1982: 49).

Ortaçağda sınıfsal toplum yapısı devam etmiş, köleci üretim, feodal üretim biçimine dönüşmüştür. En önemli servet toprak olarak görülmüştür. Bu dönemde farklı sınıflar ortaya çıkmış, sınıflar toplum içerisinde belirli roller ve görevler üstlenmişlerdir. Toprak sahipleri serbest zamana sahip iken sıradan insanın gündelik yaşamı, zorunlu ve mevsimlik işler ile tarımsal bir ritme sahiptir. Tarımsal işlerde yaşam temposunun yavaş ve aralıklı olması bu işte çalışanlarda boş zaman yaratsa da, gerçek anlamda serbest zamana sahip değillerdir (Önder, 1997: 75). Bu dönemde serbest zaman etkinliği olarak yaygın olarak eğlendirici yönü ağır basan karnavallar görülmektedir.

Modern dönemde makineleşmeyle beraber kapitalist dönem başlamıştır. İlk dönem teknolojik açıdan gelişmiş araçlar henüz ortaya çıkmamasına karşın çok sayıda işçi bir arada aynı amaç için bir araya gelmiştir (Marx, 2007: 313). Ucuz emeğe dayanan sistem erkeklerin yanı sıra her yaşta çocuğu, kadınları çalıştırmıştır. Katı çalışma kuralları ve 12 saati bulan çalışma saatleri getirilmiştir (Lafargue, 1993: 24). Bu dönemde işçi sınıfına serbest zaman kalmasının ötesinde fiziksel ihtiyaçlarını (uyumak, dinlenmek, yıkanmak) karşılamak için dahi sınırlı zaman kalmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan 1970'lerdeki ekonomik krize kadar devam eden ve Fordist olarak adlandırılan ikinci dönemde bant tipi üretime geçilmiştir. Otomasyona geçiş ile çalışma saatleri azalmış, daha çok boş zaman imkânı doğmuştur. Üretim-tüketim ilişkisinde tüketim, yaşamak için yapılan bir eylem olarak görülmüş, zorunlu ihtiyaçların karşılandığı bir eylem olarak düşünülmüştür.

Bu dönemde serbest zaman sadece iş için yeniden güç toplama ve dinlenme şeklinde değerlendirilmeyip bir yaşam hakkı olarak görülmüştür. Serbest zaman kavramı için bu dönemde yaşanan 1929 Ekonomik Krizi önemli bir dönüm noktası olmuştur (Currell, 2005: 51). İnsanın manevi yönden doyum sağlayacağı, huzur bulacağı çalışma dışındaki zamanın artırılması ve etkinliklerin çoğaltılması yoluna gidilmiştir. Zaman kavramı keskin bir biçimde çalışma zamanı ve serbest zaman olmak üzere ikiye ayrılmış ve çalışma yaşamı dışında bir zaman dilimi tanımlanmıştır. Bu dönemde serbest zaman, çalışan insanları daha verimli hale getirmek için fiziksel olarak güçlerini toplamaları ve dinlenmeleri için ayrılan zaman dilimine karşılık geliyordu. Bu zamanı eğlenmek ve kişisel gelişimler için kullanmak savurganlık ve tembellik olarak görülüyordu (Sağcan, 1986: 4).

Postmodern dönem ise 1970’lerde ortaya çıkan ekonomik krizin sonunda esnek üretim biçiminin benimsendiği, bu durumun bilişim ve iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler ile desteklendiği döneme karşılık gelmektedir. Kitleli üretimin artması, tüketimi zorunlu kılmıştır. Bu dönemde önceki dönemlerin aksine tüketim yüceltilmiş ve bir yaşam biçimine dönüştürülmüştür. Tüketim fiziksel ihtiyaçların karşılanmasından ziyade tüketim nesnesine yüklenen sembol ve göstergelerin satın alındığı, bireyin kendini ifade etmesinde kullandığı bir araç olmuştur (Baudrillard, 2004). Tüketim giyim, dekorasyon, süsleme gibi alanlarla sınırlı kalmayıp, yaşam biçimi, dinlenme ve eğlence faaliyetlerini de içine almıştır (Harvey, 1999: 318). Bu dönemde tüketim ile beraber yeme içme alışkanlıkları, tatil tercihleri, serbest zaman alışkanlıkları ve bunları destekleyen mekân kullanımlarının sınıfsal bir ayrım içermediği, tercihlerde seçilen yaşam tarzının etkili olduğu görülmektedir (Zukin, 1998; Boccock, 1997; Featherstone, 2005).

Postmodern dönemde serbest zaman farklı bir anlam kazanmış, boş zaman etkinliği tüketimin önemli göstergelerinden biri olarak görülmüştür (Chaney, 1996). Makineleşme ile artan iş/çalışma dışı zamanın (serbest zamanın) değerlendirilmesinde tüketim kültürünün de etkisi ile

eğlence ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılandığı, zamanın çoğunlukla bir malın veya hizmetin satın alınmasıyla geçirildiği görülmektedir (Featherstone, 2005).

Serbest zaman endüstrisinin sunduğu sınırsız seçenekler, serbest zamana, tüketimsel bir boyut kazandırmıştır (Aytaç, 2006: 37). Bu durumu destekleyen sosyal ve kültürel mekânlar ortaya çıkmıştır. Bu mekânlar (alışveriş merkezleri, eğlence merkezleri, temalı parklar, sirk/lunaparkları, spor merkezleri vb.) oluşturulan sisteme hizmet etmekte ve kurguları ile bireyleri tüketmeye yönlendirmektedir (Rojek, 2006: 476-477).

Tüketim kültürünün yaşam üzerinde etkili olması sonucunda kentlerde yeni bir sosyal ve kültürel yaşam ortaya çıkmıştır. Kentlerde fabrikaların yerini eğlence alanları, alışveriş merkezleri, festival alanları gibi tüketimi destekleyen alanlar almıştır (Mullins ve diğ., 1999). Serbest zamanların değerlendirilebileceği mekânlar üzerine kurulu bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır (Chaney, 1996). Bu mekânlar serbest zamanın denetlenmesinde ve yönlendirilmesinde ve sosyal ve kültürel gereksinimlerin karşılanmasında önemli roller üstlenmiştir. Bu mekânlarda tüketme eylemi, gereksinimlerin karşılanmasından ziyade simgesel anlamlar taşımaktadır. Yaşam biçimi, toplumsal kimlik, tüketim tercihleri ile verilmektedir. Kentsel yaşam içerisine bu mekânlarda bulunarak, gezerek, yemek yiyerek, etkinliklere katılarak girilmektedir.

Araştırma

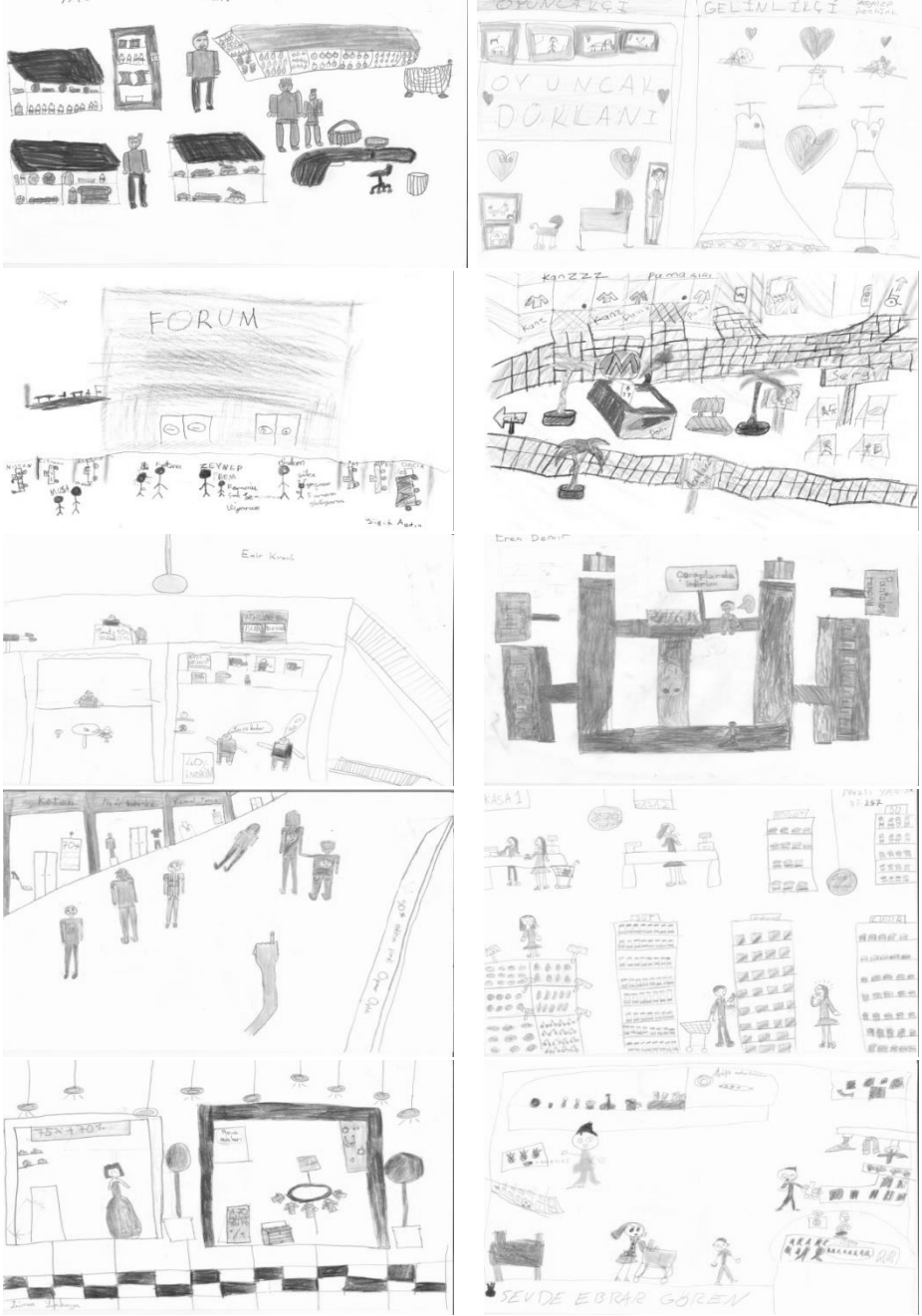
Çocuk ve mekân ilişkisi bu araştırmada Trabzon kenti özelinde, ilköğretim çağındaki çocukların "serbest zaman" tercihleri ile ilişkili mekân kullanımları üzerinden ele alınmaktadır. Çalışmanın ana amacı, kentlerdeki yetersiz çocuk mekânları sorununun ve tüketim kültürü ile yeni yaşam biçiminin bir parçası olan alışveriş merkezlerinin çocukların serbest zaman etkinliklerindeki yerinin ve mekânsal olanaklarının tartışılmasıdır.

Varsayımlar

Araştırmada ana varsayım, “çocukların serbest zaman etkinliklerinde kentsel alanın yerini alışveriş merkezleri almıştır” şeklinde belirlenmiştir. Varsayımın sınanması için oluşturulan ankette, çocuklarda serbest zaman yeterliliği, değerlendirme tercihleri ve mekânlarını belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Ana varsayımı destekleyecek ikincil varsayım da “alışveriş merkezleri çocuklara serbest zamanın etkinlikleri için uygun/talep gören mekânsal koşullar sunmaktadır” şeklinde belirlenmiştir. Bu varsayım içinde alışveriş merkezlerinin kullanımı, mekân olarak tercih nedeni, alışveriş merkezleri arasındaki tercihi etkileyen faktörler, kullanım amaçları tespit edilmiştir.

Araştırma Tekniği ve Katılımcılar

Trabzon ili, Yeşiltepe semtinde yer alan Mehmet Akif İlköğretim okulu çalışma alanı olarak seçilmiştir. Okulun bulunduğu mahallenin seçilmesinde alışveriş merkezlerine olan mesafe (mahallenin yürüme mesafesinde bir alışveriş merkezinin olması ve diğer alışveriş merkezlerine toplu taşıt, dolmuş ve özel araçlarla kolay erişilebilir olması) ve mahallenin sosyo-ekonomik durumu (mahallenin farklı gelir gruplarını bulunduruyor olması) etken olmuştur.

Şekil 1. Çocukların gözü ile alışveriş merkezleri

Hazırlanan anket çalışması ilköğretim 1, 2, 3 ve 4. sınıflara uygulanmıştır. Çocukların ailelerinden çocukları için anketi cevaplaması istenmiş ve 77 kişiye anket uygulanmıştır. Örneklemeye ait kişisel bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Çocukların alışveriş merkezi algısını gösteren resim çalışmalarına Şekil 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya katılan çocuklara ait kişisel özellikler

Kişisel özellikler	Gruplar	%
Yaş grubu	7 yaş	15,6
	8 yaş	14,3
	9 yaş	33,8
	10 yaş	36,4
Sınıf	1.sınıf	14,3
	2.sınıf	10,4
	3.sınıf	26,0
	4.sınıf	49,4
Cinsiyet	Erkek	42,8
	Kadın	57,2
Aile büyüklüğü	Çekirdek aile	16,9
	Türk ailesi	75,3
	Kalabalık aile	7,8
Gelir durumu	Kötü	2,6
	Normal	71,4
	İyi	19,5
	Çok İyi	6,5
Ailenin araç sahipliği	Var	59,7
	Yok	40,3

Araştırma Alanı

Trabzon kentinde bugün üç alışveriş merkezi hizmet vermektedir (Şekil 2). Konumları itibariyle kolay ulaşılabilir olan alışveriş merkezleri, çocuklar için çeşitli etkinlikler sunmaktadır (Şekil 3).

2005 Mirapark AVM açıldı	2008 Forum AVM	2009 Cevahir AVM	2010 Varlıbaş AVM
2009 Kapandı	2015 İşlevleri devam ediyor		

Şekil 2. Trabzon kentinde yer alan alışveriş merkezleri ve konumları

Varlıbaş AVM

Trabzon Forum

Cevahir AVM

Şekil 3. Trabzon kenti alışveriş merkezlerinde çocuklara yönelik etkinlik ve mekânlar

Bulgular ve Tartışma

Çalışmada, çocukların gelişiminde önemli bir yere sahip olan serbest zaman etkinlikleri ve mekân kullanımları incelenmiştir. Konu, serbest zaman değerlendirmede alışveriş merkezlerinin kentsel mekâna alternatif oluşturmasında etkili olan faktörler üzerinden yorumlanmıştır.

Çocukların Serbest Zaman Tercihleri ve Mekânları

İlköğretim çağı yaş grubunda yer alan örneklemin öncelikle serbest zaman etkinlikleri için yeterli zamanları olup olmadığını tespit edilmek istenmiştir. “Çocuğunuz yeterli serbest zamana sahip mi?” sorusuna % 75,3 ile evet, %19,5 ile kısmen ve % 5,5 ile hayır cevabı alınmıştır. Genel olarak çocuklar ve yaşlılar, genç ve yetişkinlere göre daha çok serbest zamana sahiptir. Çocukların geleceğin yetişkinleri olacağı ve bu serbest zamanların onların gelişimi için önemi düşünüldüğünde, bu zamanı iyi değerlendirmelerinde başta ailelere ve topluma önemli görevler düşmektedir.

Çocukların serbest zaman etkinlik tercihlerinin öncelik düzeyini tespit etmek için ilk 5 tercihini, önceliğine göre sıralaması istenmiştir. 1. tercihte vurgulanan cevaplara 5; 2. tercihte vurgulananlara 4; 3. tercihte vurgulananlara 3; 4. tercihte vurgulananlara 2; 5. tercihte vurgulananlara ise 1 puan verilmiştir. Böylece yanıtların önem düzeyleri saptanmıştır. İlk sırada “oyun” (249), ikinci sırada “elektronik araçlarla oyun” (164), üçüncü sırada “kitap okuma” (155) yer almaktadır. Diğer yanıtlara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Çocuğun serbest zaman etkinliklerinin önem sıralaması

Etkinlikler	Önem düzeyi
Oyun	249
Elektronik araç oyun	164
Kitap okuma	155
TV izleme	148
Sanat etkinliği	147
Ders çalışma	87
Spor yapma	76
Gezmek	74
Sinemaya gitmek	23
Dışarıda yemek yemek	11

Oyun çocuğun temel gereksinimlerindedir. Bu nedenle serbest zaman etkinliklerinde birinci sırada oyunun çıkması, doğal bir sonuçtur. Oyun, çocuğu hayata hazırlayan etkin bir yoldur. Doğal ve aktif öğrenme yöntemi olan oyun, çocuğun gelişimi için çok önemlidir. Kentsel alanlardaki yeni yaşam biçimleri, çocuğun yaşamını iç mekân ile sınırlandırmıştır. Önceki dönemlerde dış mekânda, gerçek dünyada oynanan oyunun yerini kapalı-yapay mekânlarda sanal, ticari oyunlar almıştır (Çukur, 2009). Teknolojik gelişmeler ile beraber, kolay ulaşılabilir olan bilgisayar ve atari oyunları ve televizyon, çocuğun serbest zaman etkinliklerinde üst sıralara yükselmiştir.

Tablo 3. Çocukların serbest zaman etkinliklerinde kullandığı mekânların önem sıralaması

Mekânlar	Önem düzeyi
Ev-oda	249
Alışveriş merkezi	192
Park	138
Akraba	128
Sokak bahçe	68
Sinema-tiyatro	67
Sahil	61
Okul-kurs	50
Köy	32
Market-kırtasiye	24
Spor alanı	20
Oyun salonu	14
Lokanta	9

Çocukların serbest zaman kullanımındaki ilk 5 mekân tercihinin öncelik sırasına göre yazılması istenmiştir. İlk sırada evi-odası (249), ikinci sırada alışveriş merkezleri (164), üçüncü sırada park (13855) yer almaktadır. Diğer yanıtlara Tablo 3’de yer verilmiştir. Çocukların serbest zaman kullanımındaki ilk 5 mekân tercihi arasında alışveriş merkezini belirtenlerin oranı %58,4 olarak tespit edilmiştir.

Mc. Kendrick, Bradford ve Fielder’e göre çocuklar yalnızca evlerinde, arkadaş evinde ve ticari mekânlarda düzenli oyun çevrelerine katılmaya cesaretlendirilmektedirler (Gökmen, 2013: 821). Bu mekân koşullarına bakıldığında ise ilk olarak konutları ele aldığımızda; günümüzde kentlerdeki yaygın konut tipi apartmandır ve bu evlerde çocuk yetiştirme güçlükleri ortadadır. Konut büyüklükleri ve ailedeki birey sayısı göz önüne alındığında çocuğun bir odaya sahip olması aslında onun için bir şanstır. Konutlarda genel olarak çocuk odaları müdahaleye açık olup, kullanımı yetişkinlerin inisiyatifinde olan mekânlardır. Bazı durumlarda odasını kardeşiyle veya gelen misafirle paylaşmak zorunda kalan çocuk, bazı durumlarda ise odasını gündüz odası oturma odası olarak kullanmaktadır. Apartmanlardaki ses ile ilgili yalıtım sorunları, çocuğun ev özgürlüğünü

kısıtlayan bir diğer etkidir (Gür ve Zorlu, 2002: 22). Bu koşullar altında çocuğun ev içindeki serbest zaman etkinlikleri ev içi oyunları, televizyon ve bilgisayar oyunları ile sınırlanmaktadır. Diğer taraftan konut yakın çevresindeki çocuk için ayrılmış mekânların sınırlı oluşu ve tüketim kültürünün getirdiği yaşam biçimi, çocuğun serbest zaman etkinliklerinde konuttan sonra alışveriş merkezlerinin söylenmesinde etken olmuştur. Bugün alışveriş merkezleri sahip oldukları özellikler ile büyük küçük herkesi kendine çekmektedir. Günümüzde çocuklar, dışarıda oynamak alışkanlığını kaybetmiştir. Bunun kanıtı olarak parkların üçüncü sırada söylenmesini gösterebiliriz. Parklar her ne kadar istenen özelliklere sahip olmasa da çocukların serbest hareket edebilecekleri, yaşlıları ile bir araya geldikleri mekânlar olması nedeni ile tercih edilmektedir. Diğer taraftan kentsel mekânların dışında serbest zaman etkinliklerinde köyün söylenmesinin arkasında Trabzon kentinin kırsal alan ile etkileşiminin devam etmesi yer almaktadır.

Çocuklar İçin Alışveriş Merkezlerinin Tercih Ediliş Nedenleri

Çocukların serbest zaman etkinliklerinde alışveriş merkezlerinin tercih edilmesinde ilk sırada “farklı etkinlikleri bir arada bulunduruyor olması” (195), ikinci sırada “dış hava koşullarından yalıtılmış olması” (194), üçüncü sırada da “çocuğum için güvenli olması” (154) gelmektedir. Diğer yanıtlara Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4. Çocuklar için alışveriş merkezlerinin tercih ediliş nedenlerine ait önem düzeyi

Tercih nedenleri	Önem düzeyi
Farklı etkinlikleri bir arada bulunduruyor olması	195
Dış hava koşullarından yalıtılmış olması	194
Çocuğum için güvenli olması	154
Çocuğumun orada kendini mutlu hissetmesi	128
Kentte çocuklar için başka uygun mekânların olmaması	111
Ailedeki herkesi kapsayacak çeşitliliğe sahip olması	108
Farklı zaman dilimlerinde kullanılıyor olması	64
Çocuğumun orada enerjisini çok rahat atabilmesi	46

Çocuğumun sosyalleşmesine imkân vermesi	40
Kendim içinde eğlenceli bir ortam olması	28
Çocuğumun yaratıcılığını geliştirecek etkinlikleri bulundurması	17

Alışveriş merkezleri günümüzde tüketim kültürünün oluşturduğu yaşam biçimini destekleyen mekânlardan biridir. Bu merkezler, alışveriş işlevi ile sınırlı olmayıp hayatı kolaylaştırmak ve eğlenceli kılmak adına birçok işlevi bir arada bulundurmaktadır. Alışveriş merkezleri, dükkânların (ulusal ve uluslararası markalar), hizmet alanlarının (çocuk bakım alanı, saç bakımı alanı, oto yıkıma sevisi, terzi, kuru temizleme vb.), eğlence alanlarının (sinema, bowling salonu, buz pisti, çocuk oyun alanı vb.) yeme-içme, gezme ve dinlenme alanlarının bir arada düşünüldüğü bir kurguya sahiptir. Kenti taklit eden, yalnız kentsel mekânda karşılaşılan sorunlardan (otopark, güvenlik sorunu, dış hava koşullarından yalıtılmış, çöküntü alanları), yalıtılmış bir fiziksel ortam ile renkli, keyifli mekânsal koşullar oluşturulmuştur. Alışveriş merkezlerinin genel özellikleri olarak sıralayacağımız bu özellikler, kullanıcıyı bir noktadan yakalamaktadır. Çocuklar için düşünüldüğünde alışveriş merkezlerinin serbest zaman geçirmek için tercih edilmesinde “farklı etkinliklerin bir arada olması”, “dış hava koşulları yalıtılmış olması” ve “güvenlik” öne çıkmıştır.

Alışveriş Merkezlerinin Kullanımına Ait Bulgular

Çocukların alışveriş merkezlerine gitme sıklıklarına bakıldığında en çok ayda iki veya üç kez (%71,4) söylenmiştir, alışveriş merkezinde genel olarak çocukların geçirdiği zaman en çok 1-2 saat olarak söylenmiştir. Çocukların alışveriş merkezlerine hafta sonu gündüz saatlerinde (%74) en çok gittikleri görülmektedir. Alışveriş merkezine çocuklar % 91,9 oranı ile en çok aileleri ile gitmektedirler (Tablo 5).

Tablo 5. Alışveriş merkezlerinin kullanımına ait bulgular

Alışveriş merkezi kullanımı	Grup	Değer (%)
Gitme sıklığı	En az haftada bir kez	15,6
	Ayda iki üç kez	71,4
	Yılda birkaç kez	13,0
Süre	1 saatten az	6,5
	1-2 saat	67,5
	3-4 saat	26,0
Zaman dilimi	Hafta içi akşam	2,6
	Hafta sonu gündüz	74,0
	Hafta sonu akşam	23,4
Kiminle kullandığı	Yalnız	5,4
	Aile	91,9
	Akraba	1,4
	Arkadaş	1,4

Hafta içi yetişkinler için iş, çocuklar için okulun olması, serbest zaman etkinlikleri için alışveriş merkezlerinin ağırlıklı olarak hafta sonu gündüz saatlerinde tercih edilmesine neden olmaktadır. Alışveriş merkezlerinde çoğunluğun ailesi ile vakit geçirmesi, alışveriş merkezinin çocuğun yaşlıları ile bir araya geldiği bir ortamı sağlamadığı yorumunu yaptırmaktadır.

Çocuklar İçin Alışveriş Merkezleri Arasından Tercih Yaparken Etkili Olan Nedenler

Çocuklar için kentte var olan alışveriş merkezlerinden hangisine gidileceğinin tercihinde etkili olan nedenler arasında birinci sırada “alışveriş merkezin her türlü ihtiyaca cevap vermesi” (185), ikinci sırada “kapalı eğlence ve oyun alanlarının olması” (164), üçüncü sırada “içeride çocuk ile dolaşımın rahat olması” (155), dördüncü sırada “eve yakın olması” (117) ve beşinci sırada da “alış-veriş merkezinin açık çocuk oyun alanının olması” (94) yer almıştır. Diğer yanıtlara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Alışveriş merkezleri arasından tercih yapmada etkili nedenler

Nedenler	Önem Düzeyi
Her türlü ihtiyaca cevap vermesi	185
Kapalı eğlence ve oyun alanlarının olması	164
İçeride çocuk ile dolaşımın rahat olması	155
Eve yakın olması	117
Alış-veriş merkezinin açık çocuk oyun alanının olması	94
Ulaşımın kolay olması	77
Bulundurduğu marka çeşitliliği	60
Otopark sorununun olmaması	57
Çocuk eğlence programlarını içermesi	52
Mekân kalitesinin iyi olması	41
Yarı açık mekânlarının olması	29
Hiper market bulundurması	20
Mimari olarak estetik olması	10

Çocukların Alışveriş Merkezlerindeki Etkinlikleri

Çocuklar için alışveriş merkezlerine hangi amaçlar için gidildiğine bakıldığında birinci sırada “alışveriş yapmak” (286), ikinci sırada “eğlence-oyun” (207), üçüncü sırada “yeme-içme eylemi” (185) yer almaktadır. Diğer yanıtlara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Çocukların alışveriş merkezlerine gidiş amaçları

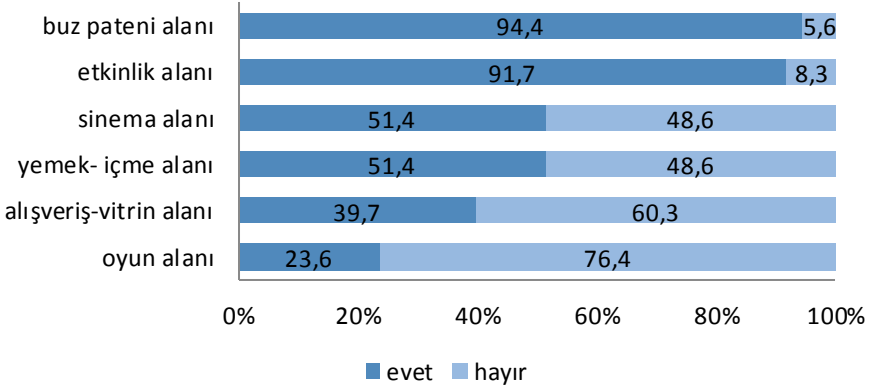
Amaç	Önem Düzeyi
Alışveriş yapma	286
Eğlence-oyun	207
Yeme içme eylemi	185
Sinema	174
Dolaşmak	156
Çocuk eğlence programlarına katılma	51
Arkadaş ile buluşma	32

Çocuğun alışveriş merkezlerindeki serbest zaman etkinliklerine bakıldığında tüketicinin bir boş zaman etkinliği olduğu, önem derecesinde alışverişin birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Eğlence ve oyun alanlarını çoğu-

nun yine ücret karşılığında kullanılması, etkinliği bir tüketime çevirmektedir.

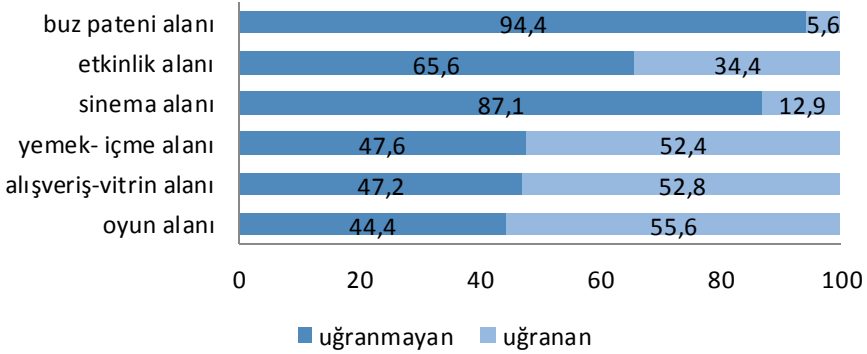
Çocukların Alışveriş Merkezlerindeki Mekânlar

Alışveriş merkezlerinde çocukların serbest zamanlarında kullandıkları mekânlara bakıldığında bu mekânlar, % 76,4 ile oyun alanları, %60,3 ile alışveriş-vitrin alanı, % 48,6 yemek yeme ve sinema mekânları, % 8,3 etkinlik alanları ve % 5,6 ile buz pateni alanıdır (Şekil 4).

Şekil 4. Çocukları alışveriş merkezindeki serbest zaman etkinlik mekânlarına ait değerler

Çocukların alışveriş merkezine geldiklerinde uğramadan gitmedikleri etkinlikler nelerdir sorusuna %55,6 ile oyun alanları yanıtı verilmiş, bunu %52,8 ile vitrin bakmak-alışveriş yapmak takip etmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Çocukları alışveriş merkezinde uğramadan ayrılmadığı mekânlara ait değerler

Çocukların alışveriş merkezinde tercih ettikleri mekânlara bakıldığında oyun alanı, dükkânlar ve yeme içme üçlüsü baskın alanlar olarak görülmektedir. Bu etkinlikler ve mekânlar eğlenceli zaman geçirilmeyi desteklese de tüketim temelli olması çocuk için serbest zamandan beklentileri tam olarak karşılamamaktadır. Bu alanların yanında çocuğun gelişimi için gerekli olan diğer etkinliklere olanak tanıyacak açık, yarı açık ve kapalı mekânlar oluşturulmalıdır.

Sonuç

Çocukların gelişimi için önemli bir yere sahip olan serbest zaman kavramı, yaşanan ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmeler sonucunda anlam değiştirmiştir. Bu durum kentsel yaşam içerisindeki çocuğu önemli derecede etkilemiştir. Daha önceleri hayatın yavaş aktığı bir dayanıklılık dünya içerisinde zamanını sokakta yaşatlarıyla güven içerisinde geçiren çocuk, bugün kentteki hızlı ve kozmopolit yaşam içerisinde kapalı mekânlara hapsolmuştur. Çocuk, sokaklarında oynamadığı, cadelerinde yürümediği bir kentte yaşamaktadır. Okul, kurs, sinema, alışveriş gibi etkinliklere araç ile gitmektedir. Kapalı mekânlar arasında gidip gelmekte ve kent yaşamına sınırlı bir şekilde katılabilmektedir. Bu döngü içerisinde açık ve rekreasyon alanları ikincil durumda kalmıştır.

Kentsel alandaki oyun, açık ve yeşil alanların nitelik ve nicelik olarak yetersizliği bu durumu desteklemiştir. Standart donatılar ile donatılmış olan bu mekânlar, çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü destekleyecek özelliklerden uzaktır. Kentsel alandaki bu olumsuz koşullar ve tüketim kültürünün etkisi ile ortaya çıkan yeni serbest zaman mekânları talep görmektedir.

Günümüzde serbest zaman kavramının değişen anlamı, bu kavramı tüketim kültürünün bir aracı haline getirmiştir. Tüketim kültürüyle ortaya çıkan yaşam biçimi, serbest zaman etkinliklerini de kapsayacak şekilde değişime uğramış ve yeni sektörler yaratmıştır. Tüketicilere çok farklı alanlarda serbest zaman etkinlikleri sunan sektör, bu etkinlikleri destekleyecek mekânlar ortaya çıkarmıştır. Bu mekânlar, kentin biçimlenmesinde ve kent yaşamında etkili olmakta ve tüketim ile eğlenceyi birleştiren kurguları ile çoğu zaman kentsel alanlara alternatifler oluşturmaktadır. Bu mekânların arasında bugün en popüler olanı alışveriş merkezleridir. Birçok işlevin bir araya geldiği bu mekânlarda serbest zaman etkinlikleri mimari planlamada önemli bir yer tutmaktadır.

Çocukların serbest zaman etkinliklerini, alışveriş merkezi üzerinden değerlendirilen konu Trabzon kenti özelinde değerlendirildiğinde, Trabzon kentinin doğal yapısı gereği yeşil bir dokuya sahip olması, insanının kırsalla ilişkilerinin devam ediyor olması, İstanbul, Ankara, İzmir şehirleri gibi kozmopolit bir yapıya sahip olmayıp, yerel dinamiklerini koruyan bir kent olması sonucu, çocukların serbest zaman etkinliklerinde açık ve yeşil alanların öne çıkmadığı görülmektedir. Kentin dinamikleri, tüketim kültürünün baskın yapısına karşı gelememiş ve alışveriş merkezleri evden sonra ilk sırada yer almıştır. Kentin açık ve yeşil alanlarının nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmesi ile çocuklar için tekrar tercih edilir duruma getirilmesi sağlanmalıdır.

Genel olarak değerlendirdiğimizde ise kentlerde alışveriş merkezleri ve buna benzer amaçlara hizmet eden mekânlara rastlamak mümkündür. Bu mekânlar genel olarak eğlenceyi desteklemesine karşın, çocukların sosyal ve kültürel yaşamını destekleyen etkinlikleri de içermektedir.

Bunlar arasında çocuk spor merkezleri, açık-kapalı havuzlar, temalı parklar, akvaryumlar, oyun salonları, müzeler, çocuk tiyatroları, bilim merkezleri dikkat çekmektedir. Bu mekânlar, çocuklara farklı deneyimler kazanması açısından faydalı olmasına karşın ekonomik bir gereklilik içermesi ve satın alma üzerine temellendirilmesi, çocukların birer tüketici olmalarına neden olmaktadır. Ayrıca mekânların çoğunun kapalı olması, çocuğu doğal ortamdan koparmaktadır. Bunun karşısında durabilmek için ise konut yakın çevresinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Konut yakın çevresinde, çocuk için ayrılmış alanlarda sayısının ve niteliğinin artırılması ile çocuğun açık alanlara çıkması sağlanmalıdır. Çocuğun izleyici olmaktan çıkartıldığı, yaşlıları ile birlikte olduğu, güvenli, merak uyandıran, keşfetmeye ve yaratıcılığa imkan veren mekânlar oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Abadan, N.,(1981). Türk Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri, *Boş zaman değerlendirme Semineri*, HESK Semineri, İstanbul,3.
- Al-Khalaileh, E. (2004) Understanding children's environments: The effect of outdoor physical environments on children's activities and quality of life within Al-Wihdat Palestinian refugee camp and environs, Amman, Jordan Ph.D., North Carolina State University.
- Aytaç, Ö., (2006). Tüketimcilik ve Metalaşma Kıskaçında Boş Zaman. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11)/1, 27-53.
- Baudrillard, J., (2004). *Tüketim Toplumu*, (H. Deliceçaylı ve F. Keskin, Çev), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Bocock, R., (1997). *Tüketim*, (İ. Kutluk Çev.), Dost Kitabevi, Ankara.
- Bulca, A, (1973). Çalışma Dışı Zamanın Boyutları, *Çalışma Ve Çalışma Dışı Zamanın Planlanması Semineri Sonuç Raporları*, ODTÜ,21.
- Chaney, D. (1996). *Yaşam Tarzları*, (İ. Kutluk Çev.), Dost Kitabevi, Ankara.
- Currell, S. (2005). *The March of Spare Time*. Pennsylvania: Univ of Pennsylvania Press.51.
- Çubuk, M. (1984). *Turizmin Dinlenme Eğlenme ve BZD ile Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizm Planlamasında Sistenli Bir Yaklaşım*, MSÜ Yayını, İstanbul.

Çukur, D., (2009). Çocuk Dinlenimi Açısından Oyunun Önemi ve Konut Yakın Çevresinde Oyun Değerini Artırıcı Mekânsal Düzenlemeler, *Ege Mimarlık*, sayı 69,Nisan,12.

Dumazedier, J. (1974). The sociology of lesiure, trans. Marea A. McKenzie, Elsevier, Ams-terdam, Oxford, New York.

Featherstone, M. (2005). Postmodernizm ve Tüketim Kültürü, (M. Küçük Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Gökmen, S, H. (2013). Çocuk Dostu Kent Üzerine Stratejiler, *TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu*, 28-30 Kasım,821-829.

Gür, Ö. Ş. ve Zorlu, T. (2002). *Çocuk Mekânları*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 22.

Harvey, D. (1999). *Postmodernliğin Durumu*, (S. Savran Çev.), Metis Yayınları, İstanbul, 318.

Karaküçük, S. (1995). *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram Kapsam ve Bir Araştırma*, Seren Matbaacılık Yayınları, Ankara, 5-6.

Kelly, J. R. (1982). *Leisure*, New Jersey, Prentice Hall,43-49.

Lafargue, P. (1993). *Tembellik Hakkı*, (V.Günyol Çev.), Cumhuriyet Gaz.Yay, İstanbul, 24.

Lefebvre, H. (2010). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, (I. Gürbüz Çev.) Metis Yayınevi, İstanbul.

Marx, K., (2007). *Kapital – Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tarihi*, I. Cilt, 8. Baskı, Sol Yayınları, Ankara, 313.

Mullins, P. Natalier K., Smith P., Smeaton B., (1999). “Cities and Consumption Spaces”, *Urban Affairs*, (9): 44-71.

Müftügil, S. (1993). Dinlenme ve Turizm İlişkisi, (Ş. Yarcın Der), *Seyahat Yönetimi*, Boğaziçi Yayını, İstanbul, 63.

Önder, İ. (1997). Tembellik Hakkı, *Cogito – Çalışmak: Yorar*, Sayı:12, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,75.

Pala, A., ve Kolayış, H. (2012). Farklı Bölgelere Göre 11-15 Yaş Grubu Çocukların Rekreatif Faaliyetlerinin Karşılaştırılması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1007-1016.

Rojek, C. (2006). Identity, *A Handbook of Leisure Studies*, (C Rojek, S. M. Shaw ve A. J. Veal Ed.), Palgrave Macmillan, 476-477.

Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*, , Cumhuriyet Kitabevi, İzmir,4.

Tandoğan, O., (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekân: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar, *Megaron*, 9(1):19-33, DOI: 10.5505/MEGARON.2014.43534.

Tezcan, M. (1982). *Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi*, Ankara Univ. Eğ.Fak. Yay. No: 116, Ankara.

URL1. <http://unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=64> [Erişim: 15.01.2015].

URL2. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2014, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18616> [Erişim: 15.01.2015].

URL3. <http://www.ozgurlukdunyasi.org/arsiv/178-sayi-184/450-modern-ve-gelenek-baglaminda-emek-zaman-iliskisi> [Erişim: 15.01.2015].

Yırtıcı, H., (2005). *Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Zorba, E., Konukma F., Mollaoğulları H., Ağlönü A. ve Zorba E. (2001). Muğla Üniversitesi Öğretim Elemanları ve İdari Personelin Hayat Tarzı, Aktivite Düzeyleri, Antropometrik ve Fiziksel Uygunluk Seviyelerinin Belirlenmesi, 3. *Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi Kitabı*, 2-4 Kasım, Antalya, 35-40.

Zukin, S., (1998). Urban lifestyles: Diversity and Standardization in Spaces of Consumption, *Urban Studies*, 35 (5-6), 825-839.

Yrd. Doç. Dr. Şengül Yalçınkaya: 1997 yılında öğrenime başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 2001 yılında mezun oldu. 2005 yılında "Mimarlık Bürolarında Bilgisayar Destekli Tasarım İçin Bir Büro Standardı Modeli" başlıklı yüksek lisans tezini tamamlayarak Yüksek Mimar unvanını aldı. 2005 yılında Fen Bilimleri Enstitüsü'nce Araştırma Görevlisi kadrosuna atandı. 2011 yılında "Dışa Kapalı Sitelerde Mimariye Dayalı Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi: İstanbul Örneği" başlıklı doktora tezini tamamlayarak Doktor unvanını aldı. 2012 yılında itibaren KTU Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nde yardımcı doçent olarak akademik faaliyetlerini sürdürmektedir. **E-mail:** sengulyk@yahoo.com/sengulyalcinkaya@ktu.edu.tr